

Wpływ wybranych zjawisk patologicznych na bezpieczeństwo i porządek publiczny w Polsce

W XXI wieku, dobie niezwykle rozwiniętej przestępczości, zarówno w skali krajowej, jak i na świecie, istnieje mnóstwo zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Począwszy od przestępstw spowodowanych patologiami społecznymi, jakimi są m.in.: alkoholizm, narkomania, prostytutka, przemoc w rodzinie, czy samobójstwa, po przestępczość zorganizowaną i terroryzm. Dlatego istnieje szereg instytucji, które mają za zadanie gwarantować prawo obywateli, zawarte w art. 5 Konstytucji RP¹, które mówi, że: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Jest to fundamentalny zapis, w najważniejszej ustawie polskiego prawodawstwa, dla którego realizacji został utworzony szereg formacji i instytucji, jak m.in. Policja.

Termin „bezpieczeństwo” wywodzi się od łacińskiego *sine cura*. W czasach starożytnego Rzymu, oznaczało ono polityczną stabilność. Współczesne definicje leksykalne traktują bezpieczeństwo, jako stan pewności, spokoju, zabezpieczenia, braku zagrożenia, a także ochrony przed nim. Bezpieczeństwo, jest pojęciem powszechnie zrozumiałym, jednakże dotąd jednoznacznie nie zdefiniowanym, gdyż zawiera duży ładunek odniesień subiektywnych. Definicja bezpieczeństwa jest jednym z najpowszechniej stosowa-

¹ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

nych pojęć w życiu codziennym, organizacji i funkcjonowaniu życia społecznego, państwowego oraz w nauce. Ta powszechność rodzi jego wieloznaczność, dlatego współcześnie dla dokładnego określenia dziedziny bezpieczeństwa dodaje się przymiotniki (np. osobiste, publiczne, energetyczne, narodowe itd.)².

Przez pojęcie porządku publicznego rozumiemy, że jest to stan faktyczny wewnątrz państwa, regulowany normami prawnymi i pozaprawnymi, których przestrzeganie umożliwia normalne współżycie jednostek w organizacji państwowej.

Człowiek pragnie czuć się bezpiecznie w każdej sytuacji. Tę tezę uwzględnił w badaniach słynny amerykański psycholog – Abraham Maslow, który w swojej teorii hierarchii potrzeb, umieścił potrzebę bezpieczeństwa na drugim miejscu, tuż po potrzebach fizjologicznych.

Rys. 1. Piramida potrzeb A. Maslowa

Źródło: opracowanie własne.

² R. Jakubczyk, *Obrona narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa III RP*, pod red. R. Jakubczyka, Warszawa 2003, s. 58–59.

Bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jest także podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych, którego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.

Najstarszą formułę bezpieczeństwa uczestników życia międzynarodowego stanowi pojęcie bezpieczeństwa narodowego. Potrzeby i interesy bezpieczeństwa narodu, są realizowane przez organy państwowe. Adekwatnie do tego stanu rzeczy pojęcie bezpieczeństwa narodowe jest utożsamiane z bezpieczeństwem państwa³.

Pojęcie bezpieczeństwa odnosi się do procesu zaspokajania potrzeb i interesów uczestników życia międzynarodowego. Proces ten realizuje się w środowisku międzynarodowym, a jego konsekwencje dotyczą nie tylko zainteresowanych państw, ale całego systemu międzynarodowego.

Bezpieczeństwo jest zjawiskiem dynamicznym, zarówno w czasie jak i przestrzeni, które jest postrzegane jako proces. W najogólniejszym znaczeniu obejmuje zaspokojenie takich potrzeb, jak: istnienie, przetrwanie, całość, tożsamość, niezależność, spokój i pewność rozwoju. Bezpieczeństwo to jedna z podstawowych i najważniejszych wartości każdego człowieka. Definiowane na kilka sposobów, oraz klasyfikowane wg różnych kryteriów, może być wielorako interpretowane⁴. Jedną z możliwości rozpatrywania bezpieczeństwa jest bezpieczeństwo państwa, rozumiane jako zdolność władz i narodu do ochrony jego wewnętrznych wartości. Do najważniejszych wartości chronionych przez państwo należą: przetrwanie państwa jako instytucji, narodu, grupy etnicznej, jako biologiczne przeżycie ludności, integralność terytorialna państwa,

³ Cz. Znamierowski, *Szkoła prawa. Rozważania o państwie*, Warszawa 1988, s. 80–83.

⁴ K. Wardin, *Terroryzm, zagrożeniem dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa* [w:] praca zbiorowa pod red. M. Chrabkowskiego, *Bezpieczeństwo – zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu*, zeszyt 13, Gdynia 2010, s. 30.

jego niezależność polityczna i swoboda działania międzynarodowego, spokój, ochrona własności, jakość życia obywateli⁵.

Zagrożeniem dla bezpieczeństwa są różnego rodzaju patologie społeczne. Ze względu na olbrzymi i bardzo zróżnicowany obszar tej problematyki, na przestrzeni wielu lat badań nie doszło do sformułowania zasad ogólnej teorii naukowej⁶. Według Wincentego Okonia, patologia społeczna stanowi naukę o przyczynach, objawach i zwalczaniu takich „odchyleń” zachowań społecznych, jak przestępczość, alkoholizm, narkomania itp.⁷ Jednak za twórcę i popularyzatora polskiej szkoły patologii społecznej, uznaje się Adama Podgóreckiego, dlatego jego definicja w literaturze jest przywoływana najczęściej. Mówi ona, że patologia społeczna to: „ten rodzaj zachowania, ten typ instytucji, ten typ funkcjonowania jakiegoś systemu społecznego, czy ten rodzaj struktury, który pozostaje w zasadniczej, niedającej się pogodzić sprzeczności ze światopoglądowymi wartościami, które w danej społeczności są akceptowane”⁸.

Ostatecznie patologię społeczną definiuje się, jako negatywne zjawisko społeczne, które musi uwzględniać następujące warunki:

1. naruszenie norm i wartości społecznych,
2. destruktywność zachowania, mierzona skalą potępienia społecznego,
3. występowanie w większej zbiorowości lub nawet w skali masowej,
4. potrzeba wykorzystania zbiorowej siły w celu przeciwstawienia się i walki z tego typu problemami⁹.

⁵ J. Zając, *Bezpieczeństwo państwa* [w:] *Bezpieczeństwo państwa. Wybrane problemy*, praca zbiorowa pod red. K. A. Wojtaszczyka, A. Materskiej-Sosnowskiej, Warszawa 2009, s. 18.

⁶ M. Borowski, E. Kłosowska, *Alkoholizm jako rodzaj patologii społecznej*, Płock 2010, s. 31.

⁷ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2007, s. 299.

⁸ A. Podgórecki, *Pedagogika życia społecznego*, Warszawa 1969, s. 24.

⁹ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 12.

Podsumowując, patologiami społecznymi są zachowania, które zakłócają równowagę społeczną. To nieprzestrzeganie ogólnie przyjętych norm i wartości. Czynniki wywołujące zachowania patologiczne są różne. Niektórymi z nich są np.: mikro uszkodzenia mózgu podczas porodu, a następnie braki w wychowaniu, czy wpływ środowiska i jego oddziaływanie na jednostkę. Do najbardziej powszechnych zjawisk patologicznych w Polsce należą: alkoholizm, narkomania, przestępczość oraz inne zjawiska patologiczne, jak: dewiacje seksualne, samobójstwa, czy prostytutcja.

Alkoholizm jest jedną z wielu patologii widocznych w społeczeństwie i otaczających nas realiach. Jest on również jednym z największych zagrożeń współczesnej ludzkości. Coraz więcej ludzi sięga po alkohol, a w konsekwencji jego nadużywania, popada w alkoholizm. Dzieje się tak, gdyż jest on łatwo dostępny, a okazji do jego spożywania nie brakuje¹⁰. Należy zaznaczyć, że nie jest to problem jedynie ludzi ubogich, czy z tzw. marginesu społecznego. Często problem alkoholizmu dotyka ludzi wykształconych i zamożnych. Dużą grupę społeczną nadużywającą alkoholu stanowią ludzie, którzy nie potrafią sobie poradzić na rynku pracy. Wysokie bezrobocie, zwolnienia grupowe – to sytuacje, które potrafią doprowadzić do załamania nerwowego i depresji, które również mogą być determinantami prowadzącymi do nadużywania alkoholu, a w konsekwencji alkoholizmu.

Alkohol, jak każda substancja psychoaktywna, w istotny sposób oddziałuje na sprawność psychofizyczną człowieka, ograniczając jego kontrolę wolicjonalną oraz przyczyniając się do niesprzyjających dla jego funkcjonowania skutków.

Alkoholizm definiuje się, jako uzależnienie od alkoholu w stopniu, który powoduje istotne zaburzenia psychiczne, somatyczne oraz zaburzenia funkcjonowania w życiu społecznym i rodzinnym¹¹. Jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, gdyż zainteresowany nie ma o tym świadomości. Polega na niekontro-

¹⁰ A. Pycz, *Lustrzane odbicie – alkoholizm w rodzinie* [w:] praca zbiorowa pod red. A. Drażka i E. Drażek, *Patologie naszych czasów*, Białystok 2007, s. 190.

¹¹ M. Hasam, *Psychiatria*, Poznań 1997, s. 365.

lowanym piciu alkoholu. Może prowadzić nawet do przedwczesnej śmierci. Dlatego szczególny nacisk przy zwalczaniu alkoholizmu, kładzie się na profilaktykę i leczenie¹².

Uzależnienie od alkoholu jest przypisywane różnym czynnikom: fizycznym (dziedziczność), psychosomatycznym (dolegliwości fizyczne związane z odstawieniem alkoholu powiązane z przeżyciami psychicznymi), psychologicznym (osobowość alkoholowa) i wpływowi środowiska społecznego¹³.

Alkoholizm to okresowe picie alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a niejednokrotnie również dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikającego z jego odstawienia. Od alkoholu można się uzależnić zarówno fizycznie, jak i psychicznie. Uzależnienie psychiczne, polega na potrzebie picia alkoholu dla poprawy samopoczucia, natomiast uzależnienie fizyczne powoduje zwiększenie tolerancji na alkohol, a co gorsze utratę kontroli nad wypijanymi jego ilościami.

Alkoholicy, z punktu widzenia bezpieczeństwa stwarzają ogromne zagrożenie dla siebie i otaczającego ich środowiska. Będąc pod wpływem alkoholu, dokonują rzeczy i działań, których na trzeźwo, nigdy by nie zrobili. Znęcają się psychicznie i fizycznie nad rodziną i bliskimi, siadają za kierownicą samochodu, stanowiąc realne niebezpieczeństwo na drodze dla siebie i innych uczestników ruchu drogowego. Ponadto zaniedbują swoją pracę i obowiązki rodzinne. Poprzez wydawanie pieniędzy na alkohol doprowadzają siebie i rodzinę do ubóstwa, które jest częstą przyczyną kradzieży i rozbojów. Człowiek po spożyciu alkoholu staje się agresywny, nietolerancyjny i nadpobudliwy, toteż często wszczyna bójki i awantury¹⁴. W polskich realiach nie bez znaczenia pozostaje fakt, że – jak wynika ze statystyk – w większej połowie przypadków zgłaszanych do Pogotowia „Niebieska Linia”

¹² A. Świącicki, *Podstawowe wiadomości o alkoholu i alkoholizmie*, Społeczny Komitet Przeciwalkoholowy, Warszawa 1983, s. 23.

¹³ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 1994, s. 277–288.

¹⁴ A. Pycz, *Lustrzane odbicie – alkoholizm w rodzinie...*, dz. cyt., s. 190.

czynnikiem towarzyszącym stosowaniu przemocy jest spożyty przez sprawcę alkohol¹⁵.

Duża ilość sprawców i pokrzywdzonych pozostających w chwili popełnienia czynu niedozwolonego pod wpływem alkoholu, świadczy jednoznacznie o tym, że alkohol sprzyja impulsywnemu, niekontrolowanemu działaniu, wyzwalającemu agresję¹⁶.

W literaturze przedmiotu podkreśla się istnienie relacji pomiędzy alkoholem, a przestępstwem, takie jak częste nadużywanie alkoholu przez sprawcę przestępstwa lub popełnienie czynu przestępczego w stanie nietrzeźwym. Mogą one mieć dla etiologii przestępstwa znaczenie, ale nie zawsze muszą. Niemniej jednak, dane statystyczne wskazują, że współwystępowanie alkoholu z niektórymi zwłaszcza rodzajami przestępstw nie jest kwestią przypadku oraz utwierdza, że kryminogenna rola alkoholu jest poważna.

Alkoholizm jest wyjątkowo dotkliwą patologią społeczną, dotyczącą w znacznym stopniu naszego kraju. Jest chorobą, która polega na uzależnieniu organizmu od alkoholu. Osoba uzależniona, pijąc, niszczy nie tylko siebie, ale widocznie wpływa na swoje otoczenie, stąd alkoholizm można nazwać chorobą całej rodziny. Rodzina próbuje przekonywać alkoholika do rzucenia nałogu, często także ukrywa jego problem, cały czas jednak zmagając się z problemami, które wywołane są przez picie np. zaburzeniom uczuć, rozchwianiu emocjonalnemu osoby uzależnionej¹⁷.

Kolejną, mającą znamienny wpływ na bezpieczeństwo patologią jest narkomania. Narkotyki to substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, które po przyjęciu przez żywą osobę degenerują jedną lub kilka czynności jej organizmu¹⁸. Środkiem odurzającym jest każda substancja, która w efekcie swojego dzia-

¹⁵ P. T. Nowakowski, *Alkohol, przemoc i przestępczość* [w:] praca zbiorowa pod red. A. Drażka i E. Drażek, *Patologie naszych czasów*, Białystok 2007, s. 21.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne...*, dz. cyt., s. 126–127.

¹⁸ A. Latka, W. Gąsiorowski, *Narkotyki – podstawowe rodzaje i opis*, Warszawa 1993, s. 6.

łania obniża lub podwyższa pobudliwość ośrodkowego układu nerwowego, wywołuje przymus stałego jej przyjmowania, zależność fizyczną i psychiczną oraz powoduje szkodliwe następstwa dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Natomiast środkiem psychotropowym nazywamy substancje syntetyczne, należące do leków lub substancji uzależniających¹⁹.

Narkomania charakteryzuje się:

- tzw. głodem narkotycznym,
- przymusem zażywania środków odurzających,
- chęcią zdobycia narkotyku za wszelką cenę i wszystkimi sposobami.

Uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychoaktywnych, to zespół zjawisk fizycznych lub psychicznych, wynikających z działania owych środków lub substancji na organizm ludzki²⁰. Charakteryzuje się zmianą zachowania, bądź innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością stosowania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub uniknięcia następstw wynikających z ich odstawienia²¹.

Wprowadzając termin *uzależnienie*, należy przypomnieć o jego typologii, wprowadzonej przez Komitet Ekspertów WHO²². Rozróżniono bowiem siedem typów uzależnienia:

1. Typ morfinowy – charakteryzuje się silną zależnością psychiczną oraz wczesnym występowaniem zależności fizycznej, ponadto rozwojem tolerancji wymagającej stałego lub okresowego zwiększania dawki.
2. Typ barbituranowo-alkoholowy, objawiający się m.in. w psychicznej zależności o różnym nasileniu i charakterze,

¹⁹ K. Raczkowski, *Narkotyki – organizacja przestępczości i systemu przeciwdziałania*, Warszawa 2009, s. 136–137.

²⁰ M. Jędrzejczak, *Narkomania w wojsku: epidemiologia – program profilaktyki*, Kielce 2000, s. 23.

²¹ A. Drażek, E. Drażek, *Co warto wiedzieć o narkomanii i terapiach przeciwdziałających temu uzależnieniu* [w:] *Patologie naszych czasów*, dz. cyt., s. 83–84.

²² A. Muszyńska, *Narkomani, sprawcy czynów karalnych*, Kraków 2004, s. 21.

- określonej i niestałej zależności fizycznej, niestałym występowaniu tolerancji oraz braku objawów abstynencji.
3. Typ kokainowy – jego cechą charakterystyczną jest silna zależność psychiczna, brak lub słaba zależność fizyczna oraz rozwój tolerancji na przyjmowaną substancję.
 4. Typ cannabis (marihuana, haszysz) – cechuje się umiarkowaną lub silną zależnością psychiczną, brakiem zależności fizycznej i objawów abstynencji oraz słabą tendencją do zwiększania dawek.
 5. Typ amfetaminowy – charakteryzuje się zależnością psychiczną występującą w różnym stopniu nasilenia, brakiem zależności fizycznej i objawów abstynencji oraz szybkim wzrostem tolerancji, pozwalającym na przyjmowanie ilości środka przekraczającego czasem nawet stokrotnie dawki lecznicze.
 6. Typ khat – przejawia się w umiarkowanej, lecz zazwyczaj trwałej zależności psychicznej, brakiem zależności psychicznej i brakiem zależności fizycznej oraz brakiem wzrostu tolerancji.
 7. Typ substancji halucynogennych – charakteryzuje się słabą zależnością psychiczną, brakiem zależności fizycznej i brakiem wzrostu tolerancji²³.

Do całej gamy narkotyków i środków psychotropowych używanych na skalę masową, należy zaliczyć substancje stymulujące, hamujące, halucynogenne, opiumowe oraz inne nowe środki powodujące połączone efekty. Wszystkie wywołują znamienne zmiany w zdrowiu, postawie moralnej i intelektualnej²⁴. Zjawisko to jest powszechne na całym świecie. Statystycznie, przyjmuje się, że w skali globalnej każdego roku ok. 200 milionów ludzi przy-

²³ T. Hanausek, W. Hanausek, *Narkomania, studium kryminologiczno-kryminalistyczne*, Warszawa 1976, s. 67–68.

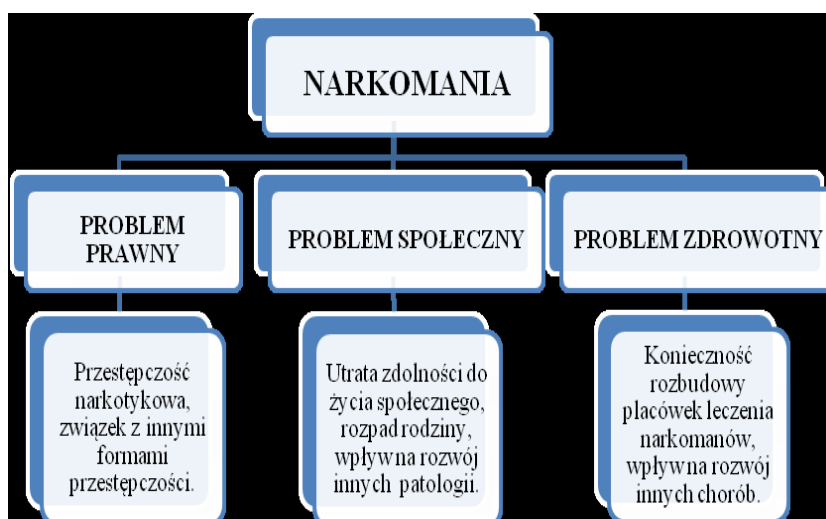
²⁴ W. Bożejewicz, *Wybrane problemy teorii uzależnień* [w:] praca zbiorowa pod red. Mariusza Jędrzejko, *Narkomania – zjawisko, zagrożenia*, Warszawa 2008, s. 31.

najmniej raz sięga po jeden z narkotyków (nieznacznie mniej niż 5% populacji między 15 a 64 rokiem życia).

Narkomania, poprzez swój wielowymiarowy charakter łączy w sobie trzy podstawowe aspekty: społeczny, prawny i zdrowotny. Stanowią one ze sobą nierozzerwalną więź. Nie sposób całkowicie odłączyć je od siebie, gdyż są powiązane ze sobą wieloma zależnościami.

Narkomania ma wielowymiarowy charakter, co oznacza, że swoim zasięgiem obejmuje kilka obszarów. Fakt ten powoduje, że ma ona niszczycielski wpływ na wiele dziedzin. W sposób obrazowy, jej charakter przedstawia rysunek nr 2.

Rys. 2. Wielowymiarowy charakter narkomanii

Źródło: M. Jędrzejko, *Narkomania – zjawisko, zagrożenia*, Warszawa 2008, s. 14.

Przestępczość narkotykowa jest silnie związana z zażywaniem narkotyków, co wywołuje skutki zdrowotne. Handel narkotykami jest istotnie związany z handlem ludźmi, prostytutką, agresją, przemocą, czy innymi zorganizowanymi formami przestępczości. Natomiast osoby zażywające narkotyki często dla zdobycia środków odurzających podejmują się czynów przestępczych oraz wykazują zachowania autodestrukcyjne. Konsekwencją społeczną

jest również koszt ponoszony przez społeczeństwo na leczenie osób uzależnionych i przeciwdziałanie przestępczości narkotykowej²⁵.

Narkomania niesie za sobą szereg problemów społecznych i patologii, gdyż narkomani szybko wypadają ze swoich ról społecznych, wykazują nieprzystosowanie społeczne (drażliwość, zmiana nastroju), nie istnieje dla nich miłość, przyjaźń, lojalność. Dochodzą do tego również problemy natury prawnej jak: popełnianie przestępstw (wyrób i handel narkotykami, kradzieże itp.), nakłanianie innych do przyjmowania narkotyków, kradzieże, włamania do szpitali, aptek, fałszowanie, wyłudzenie recept, rozboje, znieważenie, gwałty, samobójstwa, a nawet zabójstwa.

Ogromny wpływ na poczucie zagrożenia bezpieczeństwa ma przestępczość. Wiąże się to z nieprzestrzeganiem prawa, norm i powszechnie przyjętych zasad. Bardzo wyraźny wzrost przestępczości odnotowano w ciągu lat dziewięćdziesiątych. Dopiero w 2004 roku nastąpiło jego zahamowanie. Topografia przestępczości jest zróżnicowana, niemniej jednak odnotowuje się więcej przestępstw w aglomeracjach miejskich niż na wsi, więcej w rejonach uprzemysłowionych niż rolniczych. Niepokojącym faktem jest wzrost przestępczości nieletnich.

Rozpatrując pojęcie przestępczości nieletnich, należy zwrócić uwagę na główny element, jakim jest wiek sprawcy. Według polskiego prawa karnego podmiotem przestępstwa może być jedynie osoba fizyczna, która w chwili popełnienia czynu, ukończyła 17 lat²⁶. Od tej zasady Kodeks karny przewiduje dwa wyjątki. Pierwszy mówi, że odpowiedzialność karna może ponieść nieletni, który ukończył 15 lat, przy spełnieniu przesłanek odnoszących się do rodzaju popełnionego czynu oraz właściwości sprawcy i okoliczności sprawy. Kodeks karny przewiduje katalog przestępstw, któ-

²⁵ P. Jabłoński, M. Jędrzejko, M. Karnaś, *Narkomania – próba diagnozy zjawiska w Polsce. Wybrane problemy przestępczości narkotykowej* [w:] *Narkomania – zjawisko, zagrożenia...*, dz. cyt., s. 14.

²⁶ Art. 10 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. 1997, nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

rych popełnienie uzasadnia skorzystanie z tej możliwości. Są to czyny zawarte w art. 10 § 2 Kodeksu karnego (KK):

- 1) zamach na prezydenta (art. 134 KK),
- 2) zabójstwo umyślne zwykłe lub morderstwo (art. 148 § 1, 2 lub 3 KK),
- 3) umyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu typu podstawowego i kwalifikowanego (art. 156 § 1 i 3 KK),
- 4) umyślne spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego (art. 163 § 1 lub 3 KK),
- 5) porwanie samolotu lub statku typu podstawowego oraz typu kwalifikowanego (art. 166 KK),
- 6) umyślne spowodowanie katastrofy w komunikacji typu podstawowego oraz kwalifikowanego (art. 173 § 1 lub 3 KK),
- 7) zgwałcenie zbiorowe (art. 197 § 3 KK),
- 8) wzięcie zakładników typu podstawowego i kwalifikowanego (art. 252 § 1 lub 2 KK),
- 9) rozbój (art. 280 KK)²⁷.

Drugi wyjątek polega na potraktowaniu dorosłego sprawcy w wieku od 17 do 18 lat, jako nieletniego. Odnosi się to jedynie do sprawcy występku, wobec którego można zastosować zamiast kary, środki poprawcze lub wychowawcze, jeśli przemawiają za tym okoliczności sprawy, stopień rozwoju, a także właściwości i warunki osobiste sprawcy²⁸.

Postępowanie z nieletnimi reguluje Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich²⁹. Nie ma ono charakteru karnego i popełnienie czynu znamionach przestępstwa lub wykroczenia nie jest jedyną podstawą tego postępowania. Ustawa ta reguluje także postępowanie z nieletnimi, u których stwierdzono przejawy demoralizacji. Wspomniana ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich, używa terminu „nieletni” w trzech znaczeniach:

²⁷ L. Gardocki, *Prawo karne*, wyd. 13, Warszawa 2007, s. 61–62.

²⁸ Tamże, s. 63.

²⁹ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. (Dz. U. 1982, nr 35, poz. 228 z późn. zm.).

- I. Osoby do lat 18, wobec których stosuje się środki wychowawcze w związku z ich demoralizacją.
- II. Osoby między 13. a 17. rokiem życia, wobec których toczy się postępowanie o czyny karalne wypełniające znamiona przestępstw lub niektórych wykroczeń.
- III. Osoby, wobec których wykonuje się orzeczone środki wychowawcze lub poprawcze, określane są przez ustawę jako nieletni do czasu ukończenia przez nie 21 lat³⁰.

Zagrożenie ze strony nieletnich osób jest znaczne, gdyż na przestrzeni lat oscyluje w granicy 10% stwierdzonych czynów przestępczych³¹. Największy odsetek przestępstw przez nich popełnianych stanowią kradzież rozbójnicza, rozbój, wymuszenie (w 2012 r. – 12 237) oraz kradzież z włamaniem (w 2012 r. – 7 796).

Przyczyn tego zjawiska należy szukać m.in. w kryzysie rodziny, niepowodzeniach szkolnych oraz zagrożeniach związanych z alkoholizmem, narkomanią, przynależnością do grup nieformalnych, jak gangi młodzieżowe.

W dzisiejszych czasach, dobie XXI wieku, niemalże codziennie możemy dowiedzieć się z prasy, radia, bądź telewizji o sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu. Znaczną rolę odgrywają tu patologie społeczne, wszelkiego rodzaju przestępczość oraz terroryzm. Jednak każdy człowiek chce czuć się bezpiecznie, by móc realizować swoje cele, bez obaw o utratę życia, zdrowia, czy mienia.

Współcześnie, źródeł zagrożeń bezpieczeństwa publicznego, dopatrywać się można wśród takich czynników, jak: wysoki poziom bezrobocia, rozwarstwienie ekonomiczne w społeczeństwie, wzrost migracji zewnętrznej, poczucie marginalizacji dużych grup społecznych, osłabienie więzi społecznych, brak dostatecznej kontroli nad dostępem do broni palnej, nie zawsze skuteczna realizacja polityki fiskalnej, częste zmiany i niedoskonałość stanowionego prawa, niska efektywność organów ścigania, wymiaru spra-

³⁰ L. Gardocki, *Prawo karne...*, dz. cyt., s. 63.

³¹ Cz. Grzeszczyk, K. Sławik, *Przestępczość a kryminalistyka*, Warszawa 1985, s. 19.

wiedliwości, brak skuteczności w realizacji przygotowanych programów związanych z przeciwdziałaniem patologiom społecznym.

Celem mojej pracy było ukazanie przykładów zagrożeń bezpieczeństwa oraz usystematyzowanie w jak głęboki sposób wpływają one na społeczeństwo i jego poczucie bezpieczeństwa. Patologie społeczne, jak: narkomania i alkoholizm, stanowią znaczny odsetek przestępstw. Jak wynika z policyjnych statystyk, bardzo często sprawcy są pod wpływem alkoholu, bądź innych środków odurzających, co znacznie może ograniczać ich świadomość danej sytuacji, czy możliwość kierowania nią.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że patologie społeczne, często wywołują następne. Tworzą swoistego rodzaju reakcję łańcuchową. Konsekwencją opisanych w pracy patologii jest m.in.: rozpad rodziny, przemoc, agresja, wzrost przestępczości, wypadki drogowe, wypadki przy pracy oraz rozboje, ograniczając tym samym poczucie bezpieczeństwa wśród społeczeństwa.